

ADOPTION

Riktlinjer för handläggning och dokumentation beslutade av kommunstyrelsen
2008-05-12

Upplysningar: Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens stab
Ann Gardeström tfn 08/508 25 411

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Inledning.....	3
Legala förutsättningar för adoption.....	3
Socialtjänstlagen.....	4
Lag om internationell adoptionsförmedling.....	5
Lag om internationella rättsförhållanden rörande adoption.....	5
Äktenskapsbalken.....	5
Föräldrabalken.....	5
Handläggning av adoptionsärenden.....	6
Internationella adoptioner.....	6
Inledning.....	6
Personligt informationssamtal.....	8
Obligatorisk föräldrautbildning.....	9
Ansökan om medgivande och inledning av utredning.....	9
Utredning om medgivande ("hemutredning").....	10
Utredarens bedömning och förslag till beslut.....	12
Anmälan om ändrade förhållanden.....	12
Samtycke till fortsatt adoptionsförfarande.....	13
Återkallelse av medgivande.....	13
Överklagande.....	13
Barnet anländer – stadsdelsnämndens tillsynsskyldighet.....	14
Tillsynsansvar.....	14
Fastställelse av internationell adoption.....	15
Uppföljning.....	15
Enskilda adoptioner.....	16
Inledning.....	16
Ansökan om att få adoptera ett visst barn.....	17
Barnets egen inställning.....	17
Styvbarnsadoption/närståendeoption.....	18
Adoption av släktingbarn bosatta utomlands.....	18
Adoption av spädbarn födda i Sverige.....	18
Adoption av familjehemsplacerat barn.....	19
Efterforskningar.....	19
Dokumentation och gallring.....	20
Informations- och anmälningsblankett till föräldrautbildning.....	21

Riktlinjer för socialtjänstens handläggning av adoptionsärenden.

Antagna av kommunstyrelsen i Stockholms stad 2008-05-12.

Se även Socialstyrelsens handbok ”Adoption” (2008)

Adoption ska ske för barnets bästa, för att barnet ska få föräldrar och ett hem att växa upp i. Samhället måste så långt det är möjligt garantera att varje adoptivbarn kommer hit på ett lagligt och etiskt sätt och att det kommer till föräldrar som är förberedda och väl lämpade att ta hand om det.

(Myndigheten för internationella adoptionsfrågor, MIA, 2007.)

Bakgrund

Historien igenom har det funnit barn som övergivits av sina föräldrar eller förlorat sina föräldrar på annat sätt. Det har också alltid funnits vuxna som av olika skäl har saknat barn. Dessa situationer har samhällen löst på varierande sätt. Adoption har förekommit, liksom olika former av kollektivt omhändertagande. I dagens Sverige dominerar adoption av barn från andra länder. Ytterst få späda barn eller fosterbarn lämnas för nationell adoption.

Inledning

Beslut om adoption fattas av domstol och innebär att barnet anses som adoptantens barn och inte som barn till sina biologiska föräldrar. Enligt Föräldrabalken (FB) ska rätten pröva om det är lämpligt att adoptionen kommer till stånd. Ett krav är att inga andra intressen får gå före barnets bästa när beslut om adoption fattas. En adoption går inte att häva. När de sökande har det blivande adoptivbarnet i sin vård lämnas *ansökan om adoption* antingen till den tingsrätt där sökanden är folkbokförd eller Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) beroende på vilken typ av adoption det är fråga om.

Socialnämnden är remissinstans för tingsrätten att yttra sig i adoptionsärenden (4 kap 10 § FB).

I förarbeten till socialtjänstlagen (SoL) och föräldrabalken används begreppet ”socialnämnd” som ansvarig myndighet. För Stockholms vidkommande gäller att socialnämnds uppgifter åligger stadsdelsnämnderna.

Att adoptera barn är ingen rättighet i det svenska samhället, utan en adoption handlar om barnets rätt att få föräldrar. Genom lagregleringen av adoptioner har samhället tagit på sig ett särskilt ansvar gentemot dessa barn och principen om barnets bästa är alltid överordnad de sökandes önskemål.

Legala förutsättningar för adoption

Bestämmelserna om adoption finns i socialtjänstlagen, föräldrabalken, lag (1971:796) om internationella rättsförhållanden rörande adoption (IRA), förordning (1976:834) om prövning av utländskt beslut om adoption, lag (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om

skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, lag (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA, ersätter lag om internationell adoptionshjälp).

Socialtjänstlagen

Av 6 kap 6 § SoL framgår att det krävs ett medgivande från socialnämnden för att placera en underårig för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem, som inte tillhör någon av hans föräldrar eller någon annan som har vårdnaden om honom. Beslut om medgivande för internationell adoption fattas med stöd av 6 kap 12 § SoL.

Av 6 kap 12 § SoL framgår att det krävs medgivande från socialnämnden vid internationella adoptioner. Medgivandet ska inhämtas innan barnet lämnar det land där barnet har hemvist. Vid utredning av ett sådant medgivande ska socialnämnden ställa särskilda krav på den eller de som vill adoptera.

- Förutsättning för ett medgivande är att sökanden är *lämpad att adoptera*. Utredningen ska således klargöra om sökanden har kunskaper och insikter om adoptivbarn och deras behov, den planerade adoptionens innebörd, sökandens ålder, hälsotillstånd, personliga egenskaper och sociala nätverk.
- Det ställs även krav på att sökanden som önskar adoptera ett barn som har sin hemvist utomlands har deltagit i en av kommunen anvisad *föräldrautbildning* innan medgivandet kan lämnas. Om sökanden har adopterat barn från utlandet tidigare får medgivande lämnas även om sökanden inte deltagit i föräldrautbildning.

Medgivandet upphör att gälla, om inte barnet har tagits emot i hemmet inom två år från det medgivandet lämnades.

Av 6 kap 13 § SoL framgår att den eller de som vill adoptera är skyldiga att anmäla till socialnämnden om deras omständigheter ändras mer väsentligt under den tid medgivandet gäller. Förändringar som här kan bli aktuella är till exempel arbetslöshet, olika sjukdomar eller förändringar i familjebilden som skilsmässa, graviditet eller dödsfall. Medgivandet ska återkallas, om förutsättningarna för det inte längre föreligger. För att återkalla ett redan lämnat medgivande krävs beslut av socialnämnden. Sådan återkallelse kan även ske när barnet har tagits emot av sökandena, om en fortsatt vistelse hos de sökande inte är förenligt med barnets bästa.

Av 6 kap 14 § SoL framgår att då ett barn har utsetts till familjen ska socialnämnden pröva om den ska ge sitt samtycke till att adoptionsförfarandet får fortsätta. Detta inslag i adoptionsprocessen är föranledd av Haagkonventionen och gäller alla barn med hemvist utomlands. Prövningen ska ske skyndsamt och senast inom två veckor från det att den eller de som önskar adoptera kommit in med en anmälan om att ett barn utsetts. Denna tid kan förlängas om synnerliga skäl föreligger t ex om anmälan måste kompletteras eller om socialnämnden behöver inhämta ytterligare information i ärendet från MIA eller inte kan få kontakt med adoptionssökandena.

Bestämmelsen om samtycke till att adoptionsförfarandet får fortsätta har gjorts tillämpliga även på adoptioner som faller utanför Haagkonventionen.

Av 6 kap 7 § SoL framgår att socialnämnden ska medverka till att barnet får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden och lämna de blivande adoptivföräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver. För att uppfylla dessa skyldigheter bör den socialnämnd som lämnar medgivande eller samtycke, genom personliga besök hålla sig väl förtrogen med förhållandena i hemmet och ge dessa behövligt stöd (5 kap.1 b § Socialtjänstförordningen – SoF) fram till dess beslut om adoption är fattat.

6 kap. 8 § SoL reglerar socialnämndens skyldighet att följa upp vården genom övervägande minst en gång var sjätte månad. När barnet anlant till de sökande har nämnden ansvar för vården till dess domstol beslutat om adoption.

Av 5 kap 1 § SoL framgår att socialnämnden har ett särskilt ansvar att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål om adoption avgjorts.

Lag om internationell adoptionsförmedling

Av 4 § Lag om internationell adoptionsförmedling framgår att den eller de som vill adoptera ett barn från utlandet ska anlita en sammanslutning som är auktoriserad enligt denna lag. Detta gäller dock inte enstaka fall av adoption som avser släktingbarn eller där det annars finns särskilda skäl att adoptera utan förmedling av en auktoriserad sammanslutning. MIA ska i sådana fall, innan barnet lämnar landet, pröva om förfarandet är godtagbart.

Lag om internationella rättsförhållanden rörande adoption

Av 3 § i Lag om internationella rättsförhållanden framgår att om adoptionsbeslutet från barnets ursprungsland har samma rättsverkningar som en svensk adoption (stark adoption) är det tillräckligt att MIA godkänner adoptionen.

Äktenskapsbalken

Av 2 kap 3 § äktenskapsbalken framgår att adoptivförhållanden ska jämföras med biologiskt släktskap vid tillämpning av reglerna om äktenskapshinder och partnerskap, t ex får adoptivförälder inte ingå äktenskap med sitt adoptivbarn.

Föräldrabalken

I 4 kap 1 § FB anges åldersgränserna för att få adoptera. Man eller kvinna som har fyllt tjugofem år har rätt att ansöka om adoption. Denna rätt tillkommer även den som fyllt arton men inte tjugofem år, om adoptionen avser eget barn, makes barn eller makes adoptivbarn eller om synnerliga skäl annars föreligger.

Av 4 kap 4 § FB framgår att andra än makar inte äger rätt att gemensamt ta emot adoptivbarn, men par som ingått registrerat partnerskap kan också prövas som adoptivföräldrar på samma sätt som gäller för makar (gäller sedan 1 februari 2003).

Se Justitiedepartementets faktablad 2003-03-03 www.justitie.regeringen.se .

Av 4 kap 5 § FB framgår att barn som har fyllt tolv år inte får adopteras utan eget samtycke. Undantag görs för fall då barnet är under sexton år och skulle skadas av att tillfrågas och för fall då barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av en psykisk störning eller något liknande förhållande.

Av 4 kap 5a § FB framgår att barn som inte fyllt arton år inte får adopteras utan föräldrarnas samtycke. Undantag för detta finns stadgat i 2 st samma paragraf; samtycke behövs inte av den som lider av en allvarlig psykisk störning, är utan del i vårdsnaden eller befinner sig på okänd ort.

Av 4 kap 6 § FB framgår att tingsrätten vid sin bedömning om det är lämpligt att adoptionen äger rum ska ta hänsyn till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. Detta ska ske även för barn under tolv år.

Av 4 kap 7 § FB framgår att verkan av adoptionen upphör om adoptivbarnet adopteras av annan än adoptantens make. Det kan vara fallet om adoptivbarnet adopteras ytterligare en gång. Ett exempel är när adoptivföräldrarna/adoptivföräldern avlider och barnet adopteras på nytt. De nya adoptivföräldrarna anses vara föräldrar till adoptivbarnet i alla avseenden.

Av 4 kap 10 § FB framgår att det är socialnämnden i den kommun där sökanden är folkbokförd som ska söka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten.

Handläggning av adoptionsärenden

Internationella adoptioner

Inledning

Ungefär ett tusen barn adopteras per år i Sverige. År 2006 genomförde kommunerna drygt 2 500 utredningar om medgivande till adoption av barn med hemvist utomlands. Omkring 20 spädbarn (0-1 år) lämnas årligen i Sverige för nationell adoption. Ungefär lika många fosterbarn (0-17 år) blir adopterade. Därutöver är styvbarnsadoption den vanligaste formen av nationell adoption (188 år 2006).

Vid internationella adoptioner förmedlas kontakten med givarlandet genom en av MIA auktoriserad adoptionsorganisation. De barn som blir aktuella för internationell adoption är barn som av känd eller okänd anledning inte vårdas av sina föräldrar. Många av barnen har en traumatisk bakgrund och samtliga har varit med om minst en separation. Många adopterade barn har hälsoproblem vid ankomsten till sin nya familj. Det vanligaste är att de lider av åkommor som är lätta att kurera inom ramen för vanlig sjukvård. De allra flesta tillfrisknar från eventuella infektioner och återhämtar sig om de varit undernärda, och är sedan friska och utvecklas väl.

Rent allmänt kan konstateras att många utländska adoptivbarn har betydligt mer långtgående behov än andra barn på grund av sin tidigare levnadssituation. Föräldraskapet till adoptivbarn innehåller dels vanliga krav som ett biologiskt föräldraskap innebär, dels särskilda problem som är kopplade till adoptionen.

Inte minst har det visat sig att tonårstiden ofta innebär kluvenhet och problem hos den unge. Prövningen av de sökandes lämplighet vid adoptionstillfället måste därför även innefatta en bedömning av deras förmåga att på sikt kunna fungera som tonårsföräldrar och även stöd i vuxenblivandet samt när adoptivbarnet själv kanske bildar familj. Detta innebär bland annat att de sökandes ålder och hälsotillstånd måste ställas i relation till de krav som kan ställas på dem om femton till tjugo år. Det är av yttersta vikt att en adoptionsutredning görs grundligt. Ett ställningstagande för en adoption innebär att samhället medverkar till beslut om familjebildning. Ett sådant beslut medför ett stort ansvar gentemot barnet ifråga och även gentemot barnets företrädare i ursprungslandet.

Både föräldrautbildningen och hemutredningen syftar till att noga förbereda den sökande om vad ett adoptivföräldraskap kan innebära. Detta för att den sökande ska kunna fatta ett väl genomtänkt beslut om han/hon vill ansöka om att få adoptera ett barn. Föräldrautbildningen kommer att väcka tankar och funderingar som förhoppningsvis leder till fortsatt diskussion med närstående och med hemutredaren inom ramen för utredningen.

Ett adoptionsärende vid stadsdelsnämnden inleds när sökande begär medgivande att få adoptera ett barn och avslutas i och med att adoptionen beslutats av tingsrätt och begärda uppföljningsrapporter har avlämnats. Ärendet innehåller därmed såväl medgivandeutredning som utredning om samtycke till fortsatt adoptionsförfarande (se nedan). Den stadsdelsnämnd som genomför medgivandeutredningen ska även ansvara för utredningen gällande samtycke till fortsatt adoptionsförfarande.

Schematiskt kan processen beskrivas som följer:

1. Sökanden kontaktar stadsdelsförvaltningen för att han/hon vill adoptera.
2. Sökanden inbjuds till ett personligt informationssamtal och upplyses om adoptionsprocessen, om kravet på föräldrautbildning, innehållet i hemutredningen och adoptionsorganisationernas väntetider och krav, utdelning av diverse tänkvärd material, av anmälningsblankett till utbildningen och blankett för ansökan om medgivande m.m.
3. Sökande anmäler sig själv till, och deltar i anvisad adoptivföräldrautbildning.
4. Efter avslutad föräldrautbildning lämnar sökanden in sin ansökan om medgivande till den stadsdelsförvaltning till vilken sökanden är del av. Kopia av kursintyget bifogas.
5. Utredning enligt 11 kap 1 § SoL inleds *senast inom tre månader*, genom att ansökan om medgivande registreras i paraplysystemet.
6. Utredningen genomförs, dokumentation görs i paraplysystemet.
7. Stadsdelsnämnden fattar beslut om medgivande enligt 6 kap 12 § SoL, eller avslår ansökan om medgivande. Medgivandeutredningen avslutas.
8. Ny utredning inleds enligt 11 kap. 1 § SoL gällande samtycke till fortsatt adoptionsförfarande. Avslutas efter att stadsdelsnämnden har fattat beslut.
9. Uppföljningsrapport genomförs grundad på utredning enligt 11 kap. 1 § SoL.

10. Ärendet avslutas när domstol fattat beslut i adoptionsfrågan, och uppföljningsrapport avlämnats.

Praktiken har visat att en del som avser att adoptera ångrar sig, eller bestämmer sig för att avvakta, efter att de fått grundligare information eller genomgått föräldrautbildning. I syfte att förstärka grundsatsen att beslutet att gå vidare i adoptionsprocessen alltid är den sökandes ansvar, och för att ingen hemutredning ska påbörjas onödigtvis, är praxis i Stockholm att den sökande ska anmäla sig på egen hand till föräldrautbildningen och först efter avslutad utbildning inlämna ansökan om medgivande och initiera hemutredningen.

Emellertid om den sökande efter det första informationssamtalet inte accepterar detta förfaringsätt, utan kräver att hemutredning ska påbörjas innan avslutad föräldrautbildningen, har sökande laglig rätt till det.

Personligt informationssamtal

Den som vill adoptera börjar med att kontakta sin stadsdelsförvaltning och får då komma på ett personligt informationssamtal för att erhålla grundlig information om adoptionsprocessen. Inför det personliga informationssamtalet får den sökande broschyren ”Så går det till att adoptera” (MIA:s broschyr) hemskickad till sig.

Punkter att ta upp på informationssamtalet:

- Så går det till att adoptera
- Krav enligt 6 kap 12 § SoL (lämpad att adoptera)
- Den obligatoriska föräldrautbildningen
- Socialtjänstens tillsynsmyndigheter, möjligheter att klaga
- MIA och organisationerna, ländernas krav m.m.
- Väntetider
- Kostnader

I samband med det personliga informationssamtalet ska den sökande få med sig dels en anmälningsblankett till stadens föräldrautbildning inför adoption, dels en blankett för ansökan om medgivande till adoption. Den sökande ska också få Socialstyrelsens/MIA:s studiematerial; ”Att bli förälder till ett barn som redan finns”.

Om det redan i inledningsskedet framkommer att sökande sannolikt inte bör få medgivande, ska sökande upplysas om detta utan dröjsmål. Faktorer som kan ge anledning till förslag på avslag är exempelvis uppgifter om hälsotillstånd, ålder och inkomna uppgifter ur belastnings- och misstankeregister eller socialregister (jfr sid. 60 och 87 prop. 2003/04:131). Om det finns komplicerade medicinska osäkerheter angående sökandes hälsa, bör Rättsliga rådet vid Socialstyrelsen konsulteras innan hanteringen av ärendet går vidare. Detta för att inte sökanden ska riskera ett avslag av den orsaken i ett senare skede. Om sökanden ändå vill prövas som adoptivförälder, är det lagenligt och då ska ärendet ha sin gång.

Om sökanden av något skäl inte vill genomgå de moment som ingår avslutas kontakten.

Om sökanden tidigare har adopterat barn från utlandet får beslut om medgivande fattas utan att den sökande går föräldrautbildning, varför utredning kan startas med en gång, om det är vad den sökande önskar.

Obligatorisk föräldrautbildning

Sedan den 1 januari 2005 gäller obligatorisk föräldrautbildning för blivande adoptivföräldrar. Syftet är att de som vill adoptera ska få kunskap om adoptivbarn och deras behov och insikt i vad adoptionen innebär både för dem själva och för barnet. Under utbildningen tar man upp hur en adoption praktiskt går till, vilka regler som gäller och vilken hjälp man kan få om det blir problem efter adoptionen. I utbildningen framhålls att det är viktigt att diskutera vad barnet kan ha varit med om och hur barnet kan se på adoptionen i senare livsfaser. Ju bättre förberedd den blivande adoptivföräldern är, desto bättre är förutsättningarna för att barnet ska få det bra.

Adoptivföräldrautbildningen anordnas i Stockholm av socialtjänstförvaltningen, och kursledarna utgår från Socialstyrelsens och MIA:s utbildningsmaterial. Utbildningen är avgiftsbelagd. Efter avslutad utbildning erhåller den sökande ett kursintyg. För att få kursintyg ska sökanden ha deltagit på minst 5 av 7 kurstillfällen. Den sökande ska bifoga kopia av intyget till sin ansökan om medgivande, och överlämna papperna till stadsdelsförvaltningens familjerättsenhet, varpå ansökan registreras i paraplysystemet och hemutredning enligt 11 kap 1 § SoL inleds.

Ansökan om medgivande och inledning av utredning

För att få adoptera ett *barn med hemvist utomlands* måste sökanden ha medgivande enligt 6 kap 12 § SoL av den stadsdelsnämnd där sökanden är folkbokförd, innan barnet lämnar det land där det har sin hemvist. Ansökan om medgivande att ta emot ett barn för adoption inlämnas *till den stadsdelsnämnd där sökanden är folkbokförd*. När ansökan om medgivande och kopia av kursintyg inkommer till stadsdelsnämnden ska utredning enligt 11 kap 1 § SoL inledas. Registrering sker i paraplysystemet. Ansökningstillfället är det datum då ansökan om medgivande inkommer till sdf.

I utredningsförfarandet måste stadsdelsnämnden i första hand se sig som företrädare för det okända barnet och ha barnets bästa för ögonen. Som handläggare måste man ha klart för sig att barnet, genom att bli adopterat, byter land och familjerättslig tillhörighet på livstid. Prövningen av de sökandes lämplighet vid adoptionstillfället måste därför även innefatta en bedömning av de sökandes förmåga att fungera som föräldrar under barnets hela uppväxt. Ett medgivande till adoption får endast ges till de familjer socialnämnden bedömer kan ge ett barn bästa tänkbara uppväxtförhållanden.

Utredning om medgivande ("hemutredning")

De som utreder om ett medgivande att ta emot ett barn för adoption kan lämnas eller inte, ska under utredningens alla delar se sig som företrädare för det okända barnet. Medgivandeutredningen genomförs med stöd av 6 kap 12 § SoL och syftar till att ge stadsdelsnämnden ett väl underbyggt beslutsunderlag. Ett lämnat medgivande gäller i två år.

Vid internationella adoptioner ska dokumentationen av medgivandeutredningen också tjäna som en presentation av de blivande adoptivföräldrarna inför barnets företrädare i dess ursprungsland.

En medgivandeutredning består av flera olika moment och följande områden ska utredas:

Tidigare förhållanden: Uppväxt, utbildning, förvärvsarbete. Sökandens uppfattning om sin uppväxtmiljö och relationer till föräldrar, syskon och eventuella syskonbarn.

Nuvarande förhållanden: Hemmet, bostadsmiljön, arbetet, ekonomin. Relationer till släkt och vänner.

Hälsotillstånd: Tidigare och nuvarande hälsotillstånd, genomgångna sjukdomar (prop. 2003/04:131 s 61 och 87).

Ålder: I lagen nämns sökandens ålder som en viktig faktor vid bedömning av lämplighet. Sökandes ålder ska utan undantag relateras till det okända barnets ålder, och adoptivbarnets behov av särskilda omsorger och uthållighet utöver det vanliga från sina föräldrar, både i nuläget och på femton till tjugo års sikt. Hög ålder hos dem som ansöker om att få adoptera kan inte kompenseras av att ansökan gäller ett något äldre barn. Regeringsrätten slår i sin dom 2007-11-12, mål nr 570-07 och 828-07, fast att bedömningen av vilken betydelse de sökandes ålder har ska göras utifrån vad som angetts i förarbetena i regeringens prop. 2003/04:131 s.59-61. Regeringsrätten hänvisar i sin dom även till RÅ ref. 67, vari påtalas att ett generellt medgivande i allmänhet inte bör ges till personer över 45 år. En riktpunkt bör vara att sökanden inte bör vara äldre än 42 år vid ansökningstillfället vilket i praktiken innebär att sökanden är upp mot 45 år när barnet anländer. I enskilda ärenden kan det finnas anledning att göra en annan bedömning. Ett exempel på en situation då det kan finnas anledning att frånga riktpunkten är, i det fall ett par ansöker om medgivande, att en av de sökande är något äldre än 42 år. Ett annat exempel är adoption av ett syskon. Ytterligare ett exempel är adoption av ett känt barn såsom släktingbarn eller sommarbarn.

Personlighet och intressen: Personlighet, intressen och fritidssysselsättningar. Vänner och umgänge.

Religion, livsåskådning: trosföreställning, världsuppfattning, värderingar och normer.

Äktenskap/samlevnad: Tillbakablick på äktenskapet/partnerskapet. Upplevelsen av eventuell ofrivillig barnlöshet och hur de påverkat de sökande. Nuvarande relationer mellan familjemedlemmar. Inställningen till den planerade adoptionen hos släktingar och andra personer i omgivningen.

Motiv till adoption och önskemål om barnets ålder: Orsaker till och överväganden i samband med adoptionsplanerna. Önskemål om barnets ålder och en beskrivning av hur de sökande planerar att komma i kontakt med barnet.

Särskilda kunskaper och insikter om adoptivbarn: Hälsa hos adoptivbarn, teorier om adoptivbarns anknytning och språkutveckling, särskilda behov samt medvetenhet om den planerade adoptionens innebörd ur ett livsloppsperspektiv.

Kunskaper och erfarenhet av barn: Allmänna kunskaper om barns hälsa och utveckling. Erfarenhet och kontakter med barn och ungdomar. Tidigare barn i familjen, deras anpassning och utveckling. Uppfostringsideal. Förväntningar och förberedelser inför föräldrarollen.

Referenser: Utredarens redogörelse för referenternas uttalanden. Förutom skriftliga utlåtanden från referenterna själva, ska utredaren även ha personlig kontakt i form av möte och samtal med referenterna. Det är viktigt att nätverket runt den som söker medgivande som ensamstående är extra gott, och att referenterna är väl införstådda med vilket behov av stöd från dem, som den sökande kan behöva som ensamstående förälder både nu och senare i livet under barnets uppväxt. Utredaren måste också upplysa referenterna till en ensamstående sökande, att vissa ursprungsländer kräver att det ska finnas någon i nätverket som skriftligen intygar att vederbörande är beredd att ta hand om barnet, om det skulle hända föräldern något.

Socialregisterkontroll ska göras i den eller de sökandes stadsdelsnämnd. Om familjen flyttat görs kontroll även vid den tidigare stadsdelsnämnden eller hemkommunen.

Rekvisition av utdrag ur *belastnings- och misstankeregistret* ska göras hos Rikspolisstyrelsens registerenhet enligt 11 § *första stycket* BRF (förordning om belastningsregister SFS 1999:1134) och 4 § MRF (förordning om misstankeregister SFS 1999:1135).

Friskintyg: Sökanden måste inkomma med läkarintyg om sitt hälsotillstånd, samt utdrag från Försäkringskassans register som visar perioder av sjukskrivning eller sjuk- eller aktivitetsersättning tio år tillbaka i tiden. Syftet är att klarlägga om det finns medicinska hinder för en adoption. Rättsliga rådet vid Socialstyrelsen konsulteras vid tveksamheter.

Kronofogdemyndighetens register: sökande bör uppmanas att inkomma med ett utdrag som visar eventuella uppgifter i kronofogdemyndighetens register för att utesluta allvarlig skuldproblematik.

För att kunna göra en professionell bedömning av de tilltänkta adoptivföräldrarnas lämplighet bör samma överväganden göras som vid andra barnutredningar inom socialtjänsten. Det innebär att barnets behov visserligen inte är kända, men man får utgå ifrån att barnet vid en internationell adoption kommer att ha behov av särskilt stöd. Därmed måste också stora krav ställas på

föräldrarnas omsorgsförmåga. Som hjälpmedel vid utredning av dessa förhållanden bör BBIC, Barns behov i centrum, utredningssystem användas (se stadens riktlinjer för barn- och ungdomsutredningar www.stockholm.se/socialtjanstforvaltningen/riktlinjer).

Om det vid registerkontroller framkommer sådan information som måste utredas ytterligare och de sökande inte ger samtycke till detta, ska utredningen avslutas genom ett nämndbeslut eller genom att de sökande själva återtar sin ansökan. Återtas ansökan ska det dokumenteras.

Datum för när ansökan om adoption lämnades in kan ha betydelse för om adoptionen blir en konventionsadoption enligt Haagkonventionens regler och måste därför särskilt noteras i hemutredningen.

Utredarens bedömning och förslag till beslut

Medgivandeutredningen avslutas med att utredaren analyserar de fakta som framkommit under utredningen, och gör sin professionella sammantagna bedömning av sökandens lämplighet att ta emot ett barn för adoption. Journal ska föras löpande under hela utredningstiden om vad som framkommer. Enbart det som är relevant fakta för frågan om medgivande, ska dokumenteras i själva utredningsdokumentet. Utredningen och utredarens bedömning utgör stadsdelsnämndens underlag för beslut. Förslaget till beslut ska skrivas separat på en egen sida. Nämndens beslut överlämnas till sökanden. Sökanden, som får ett medgivande enligt 6 kap 12 § SoL, ska underrättas om att detta inte utgör någon garanti för att få ett adoptivbarn. De sökande ska skicka utredningen och nämndens medgivande tillsammans med en ansökning till utlandet. Barnets företrädare i ursprungslandet väljer sedan en familj bland de ansökningar som de mottagit.

Utredaren bör, i egenskap av företrädare för barnet, föreslå avslag i de fallen det kvarstår osäkerhet om hemmets lämplighet av något särskilt skäl eller beroende på flera osäkra faktorer, vilka tillsammans ger en bild av hemmet som en mindre trygg och lämplig uppväxtmiljö för ett adoptivbarn. Det ska i utredningen och bedömningen tydligt framgå skälen till varför hemutredningen föreslår nämnden besluta om avslag. I de fallen svåra överväganden görs, och när förslag till avslag övervägs, ska stadens jurister regelmässigt konsulteras. Om stadsdelsnämnden inte delar tjänstemännens bedömning och ändrar förslaget, är det mycket betydelsefullt för de sökande att nämnden är särskilt välmotiverad i sitt beslut, så att de sökandes möjlighet att kunna utses som adoptivföräldrar i ursprungslandet säkerställs.

Avslås ansökan om medgivande att ta emot barn för adoption kan beslutet överklagas hos länsrätten (16 kap 3 § SoL).

Anmälan om ändrade förhållanden

Det kan under medgivandeperioden inträffa sådana väsentligt ändrade förhållanden hos de som vill adoptera att ett fortsatt adoptionsförfarande kan ifrågasättas. De sökande är då skyldiga att anmäla detta till nämnden (6 kap.13 § SoL), som prövar om de ändrade förhållandena har betydelse för det redan lämnade medgivandet (exempel kan vara graviditet eller skilsmässa).

I sin prövning undersöker stadsdelsnämnden i första hand om sökandens förhållanden *väsentligen* förändrats sedan medgivandet lämnades och att barnets ålder och andra uppgifter stämmer överens med medgivandet.

Samtycke till fortsatt adoptionsförfarande (6 kap. 14 § SoL)

De eller den som fått ett medgivande enligt 6 kap 12 § SoL att ta emot barn för adoption, ska anmäla till stadsdelsnämnden när de fått besked, att *de utsetts som blivande adoptivföräldrar till ett visst barn*. Anmälan bör innehålla personuppgifter om barnet, uppgift om hur de sökande kommit i förbindelse med barnet samt andra uppgifter som är nödvändiga för att socialnämnden ska kunna ge samtycke till att adoptionsförfarandet kan fortsätta. De auktoriserade adoptionsorganisationerna lämnar de sökande alla nödvändiga handlingar på barnet, juridiska såväl som medicinska.

Beslut om samtycke till fortsatt adoptionsförfarande får delegeras till enskild tjänsteman. Den som har delegation ska skyndsamt och senast inom två veckor från det att anmälan inkom pröva om samtycke ska ges till att adoptionsförfarandet får fortsätta (6 kap 14 § SoL). Endast om det finns synnerliga skäl får den tiden förlängas. Om en familj flyttar inom staden behålls ärendet av den stadsdelsnämnd som beslutat om medgivande. Den stadsdelsnämnd som gjort utredningen ska således fullfölja ärendet. Om flyttning däremot skett till annan kommun är det den nuvarande hemkommunen som får göra utredning för samtycke till fortsatt adoptionsförfarande. Eftersom tingsrätten skickar remissen till den stadsdelsnämnd där familjen är folkbokförd ska remissen omedelbart översändas till rätt stadsdelsnämnd och tingsrätten underrättas om var utredning kommer att ske.

Om samtycke till fortsatt adoptionsförfarande vägras måste stadsdelsnämnden eller delegation/utskott fatta beslut om detta.

Återkallelse av medgivande

Ett medgivande är alltid tidsbegränsat till två år (6 kap 12 § SoL). Under de två år som medgivandet gäller kan det inträffa något, som gör att de sökanden inte längre anses lämpade att ta emot barn för adoption.

Då en anmälan om ändrade förhållanden inkommer till stadsdelsnämnden måste handläggaren skyndsamt genomföra en utredning i syfte att ge stadsdelsnämnden ett beslutsunderlag att bedöma om förändringen är av betydelse eller inte för det redan lämnade medgivandet. Visar det sig att de sökandes förhållanden *väsentligen* förändrats och det därigenom bedöms att ett fortsatt adoptionsförfarande inte är förenligt med barnets bästa, är det stadsdelsnämnd eller utskott som fattar beslut att återkalla det redan lämnade medgivandet (6 kap 13 § SoL).

Det kan också sedan ett barn tagits emot, visa sig att en fortsatt vistelse i det blivande adoptivhemmet inte är till barnets bästa. I sådana fall får adoptionsförfarandet inte fortsätta och medgivandet ska återkallas (6 kap 13 § SoL).

Överklagande

Enligt 16 kap 3 § SoL kan följande beslut överklagas genom förvaltningsbesvär till länsrätten i Stockholms län;

- beslut enligt 6 kap 12 § SoL om medgivande att ta emot barn för adoption
- beslut enligt 6 kap 13 § SoL om återkallelse av medgivande
- beslut enligt 6 kap 14 § SoL om samtycke till fortsatt adoptionsförfarande.

Barnet anländer – stadsdelsnämndens tillsynsskyldighet

Information till stadsdelsnämnden att barnet anlärt

Sökanden som har fått samtycke enligt 6 kap 14 § SoL till att adoptionsförfarandet får fortsätta ska uppmanas att omedelbart anmäla till stadsdelsnämnden när barnet anlärt. När barnet anlärt till Sverige ska sökanden lämna in sin ansökan om adoption till tingsrätten där sökanden är folkbokförd eller till myndigheten för internationella adoptioner (MIA) för godkännande.

Folkbokföring

Sökanden ska inom en vecka efter barnets ankomst låta folkbokföra barnet. Barnets pass gäller som legitimation.

Medborgarskap

Om någon av adoptivföräldrarna är svensk medborgare och barnet är under 12 år, blir barnet automatiskt svensk medborgare när den svenska adoptionen är beslutad.

Aktiv bevakning av adoptionsbeslut

Adoptioner beslutade i ett land som anslutit sig till Haagkonventionen gäller i Sverige utan ytterligare beslut.

I övriga fall måste utredaren vid stadsdelsnämnden aktivt bevaka att barnet blir adopterat. Detta är viktigt då barnet så länge adoptionsprocessen inte är avslutad, saknar familjerättslig anknytning till de blivande adoptivföräldrarna.

Den aktiva bevakningen består bland annat i att handläggaren tar reda på vilka handlingar som finns om adoptionen, bistår de sökande med information om hur man går vidare till tingsrätten och bevakar att så sker, alternativt hänvisa sökanden till MIA för ett godkännande.

Upprättande av testamente

I avvaktan på att adoptionen blir klar bör de blivande adoptivföräldrarna uppmanas att skriva testamente till förmån för barnet och också skriva in det som förmånstagare i eventuella försäkringar.

Tillsynsansvar

Fram till dess att tingsrätten fattat beslut om adoption är barnet att betrakta såsom fosterbarn vilket innebär att stadsdelsnämnden har tillsynsansvar över barnet. För att uppfylla sina skyldigheter bör den stadsdelsnämnd som lämnat medgivande eller

samtycke, genom personliga besök hålla sig väl förtrogen med förhållandena i hemmet och ge de blivande adoptivföräldrarna behövligt stöd. Av 6 kap 7 § SoL framgår att socialnämnden ska medverka till att de barn som avses i 6 kap 6 § SoL får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden och lämna de blivande adoptivföräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Ett par månader efter det att barnet anlant ska handläggaren besöka familjen för en första uppföljning och vid behov, erbjuda adoptivföräldrarna råd och stöd. Erfarenheter visar att nyblivna adoptivföräldrar kan behöva extra stöd och hjälp med den så viktiga anknytningsprocessen.

Fastställelse av internationell adoption

Sverige har införlivat Haagkonventionen i svensk rätt genom en särskild lag som trädde i kraft den 1 juli 1997 ”*Lag (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner*”. Originaltexterna från konventionen tillsammans med svensk översättning finns med som en bilaga till denna lag. I lagen anges att MIA är centralmyndighet enligt konventionen och fullgör de uppgifter som ankommer på en sådan myndighet, om inte annat följer av lag och författning.

När det gäller adoptivbarnets ställning efter adoptionen skiljer man mellan starka och svaga adoptioner. En svag adoption innebär att en viss rättslig anknytning vidmakthålls mellan barnet och dess biologiska släkt. Möjlighet vid svag adoption kan också finnas till en hävning av adoptionen. I Sverige tillämpas dock endast stark adoption vilket innebär att barnet efter adoptionen anses vara adoptantens barn i alla avseenden. Någon hävning av stark adoption är inte möjlig. Endast i vissa undantagsfall upphör all verkan av adoptionen (4 kap 7 § FB).

Om adoptionsbeslutet kommer från ett land som är anslutet till Haagkonventionen gäller det automatiskt i Sverige (artikel 23 Haagkonventionen).

Om adoptionsbeslutet kommer från ett land som inte är anslutet till Haagkonventionen och om adoptionsbeslutet från barnets ursprungsland har samma rättsverkningar som en svensk adoption d.v.s. en stark adoption, är det tillräckligt att MIA *godkänner* adoptionen (3 § IRA).

Om adoptionsbeslutet kommer från ett land som inte anslutit sig till Haagkonventionen och om adoptionsbeslutet från barnets ursprungsland är en svag adoption ska tingsrätten besluta att godkänna adoptionen. Detta är nödvändigt för att adoptionen i Sverige ska bli en stark adoption.

I den händelse det saknas adoptionsbeslut från barnets ursprungsland ska de sökande vända sig till tingsrätten.

Uppföljning

De flesta länder kräver en *uppföljningsrapport* angående barnets nya livssituation efter sex månader. Vissa länder har dock krav på flera

uppföljningsrapporter. Uppföljningen är avsedd för barnets företrädare i ursprungslandet och bör ge en fyllig bild av barnets utveckling och anpassning i sitt nya hem.

Uppföljningsansvaret tillkommer den kommun där barnet är folkbokfört. I Stockholm gäller att uppföljningsansvaret åvilar den stadsdelsnämnd som beslutat om medgivande. Rapporten ska överlämnas till föräldrarna för översättning och vidarebefordran till den organisation som förmedlat barnet eller till utlandskontakten.

Rapporten bygger på en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL har inletts och registrerats i paraplssystemet (mall finns i paraplssystemet). Beslut om att överlämna rapporten kan fattas av tjänsteman och anmälas på lista till nämnden.

Enligt 5 kap 1 § SoL ska socialnämnden tillgodose det *särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om adoption avgjorts*. Denna skyldighet är inte tidsbegränsad utan finns till dess adoptivbarnet uppnått vuxen ålder. Stöd kan ske genom allmän rådgivning eller som bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL.

I Stockholm finns ett särskilt resurscenter för adopterade barn och deras familjer dit föräldrar själva kan vända sig för att få råd och tips på vart de kan vända sig för att erhålla den sorts hjälp och stöd som barnet och de själva är i behov av. Resurscentret för adopterade hittas via socialtjänstförvaltningens växel tfn 08-508 25 000. I Stockholm finns också en öppen förskola, SPIRA, som är en öppen verksamhet för adopterade barn 0-6 år och deras föräldrar. Vidare finns Duvnäs Föräldrastöd som kan hjälpa och stödja föräldrar som har bekymmer med samspelet inom den nya familjen, är oroliga över adoptivbarnets beteende eller anknytningen mellan barn och förälder. Föräldrar som känner oro för sitt barns hälsa på ett eller annat sätt ska i första hand kontakta sin barnavårdscentral eller barnläkarmottagning.

Exempel i livet på när adoptionen kan göra sig påmind i familjen är när barnet ska börja i förskolan och i skolan samt under tonårstiden. Även när många adopterade själva blir föräldrar intresserar de sig på nytt för sitt ursprung, och graviditet och småbarnstid kan väcka minnen hos många adopterade som kanske tidigare varit omedvetna. Stöd kan också sökas hos BUP, Familjerådgivningen eller hos kurator eller psykolog inom barnhälsovården och skolan. Det finns också privata mottagningar.

Alla adoptivbarn, som har ett annat modersmål än svenska vid ankomsten till Sverige, har *rätt till modersmålsundervisning* enligt 2 kap. 9 § grundskoleförordningen. De blivande adoptivföräldrarna ska informeras om denna rättighet. Enligt skolverkets tolkning av grundskoleförordningen ska skolan erbjuda modersmålsundervisning till alla adoptivbarn som har ett annat modersmål än svenska, även om språket inte är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Enskilda adoptioner

Inledning

Antalet enskilda (privata) adoptioner i Sverige varierar över åren och utgör tio till tjugo procent av alla adoptioner. Utrymmet för enskilda adoptioner är begränsat till släktadoptioner och andra adoptioner där tilltänkta adoptivföräldrar och barn har en *särskild relation redan före adoptionen*.

Enskild adoption kan också ske om de sökande har särskild anknytning till ett visst land och därmed speciella skäl för att vilja adoptera därifrån. MIA ska avge yttrande om avsett förmedlingssätt är tillförlitligt när det är fråga om adoption av ett barn från utlandet utan medverkan av en auktoriserad organisation, vid s.k. enskild adoption.

Ansökan om att få adoptera ett visst barn

En ansökan om adoption av *ett visst barn bosatt i Sverige inlämnas till tingsrätten* i den ort där sökanden är folkbokförd. Med ett visst barn menas till exempel ett barn som är fött i Sverige, ett barn som kommit till Sverige från utlandet, ett släktingbarn bosatt i Sverige eller utomlands, ett styvbarn eller ett familjehemsplacerat barn.

Barn under 18 år får inte adopteras utan föräldrarnas samtycke. I särskilda fall kan adoption medges även utan förälders samtycke (FB 4 kap 5a§ 2 st).

Efter det att tingsrätten erhållit en ansökan om adoption av ett visst barn remitteras den till aktuell stadsdelsnämnd för yttrande. Yttrandet ska innehålla samma uppgifter som en medgivandeutredning enligt 6 kap 12 § SoL. Om det finns skäl för att inte följa den ordningen som stadgas för en medgivandeutredning ska skälen redovisas i yttrandet.

Barnets egen inställning

I lagstiftningen framhålls särskilt att barnets egen inställning måste klargöras. Barn som fyllt 12 år får inte adopteras utan eget samtycke. Det finns emellertid två undantag från denna regel. Det första är om barnet är under 16 år och det skulle skada honom eller henne att bli tillfrågad. Det andra är om barnet är varaktigt hindrat från att lämna samtycke på grund av psykisk störning eller på grund av något annat liknande förhållande (4 kap § 5 FB).

Med hänvisning till artikel 12 i barnkonventionen infördes den 1 januari 1998 en bestämmelse i socialtjänstlagen som innebär att vid en åtgärd som berör barn ska barnets egen inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad.

Av 4 kap 10 § FB framgår att det är socialnämnden i den kommun där sökanden är folkbokförd som, på begäran av domstol, ska söka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten. I de fall barnet inte vistas i Sverige bör barnets livssituation och åsikt redovisas av lokal myndighet i barnets hemland. Om svårigheter uppstår med att finna en lokal myndighet kan handläggaren vända sig till svensk ambassad eller till någon internationell hjälporganisation för konsultation. ISS (International social service) kan på

stadsdelsnämnds uppdrag, se meddelandeblad nr 10/2002 från Socialstyrelsen, medverka. Utrikesdepartementets avdelning för rättsinformation kan också ge vägledning. Den sökande får själv svara för ev. utredningskostnader.

Styvbarnsadoption/närståendeadoption

Med styvbarnsadoption menas det fall där ena maken önskar adoptera den andre makens barn. En styvbarnsadoption skiljer sig från andra adoptioner i det avseendet att barnet som ska adopteras, redan lever tillsammans med sin vårdnadshavare och i de flesta fall, även med den som önskar adoptera det.

Ansökan om styvbarnsadoption inlämnas till tingsrätten som därefter remitterar ärendet för yttrande till den stadsdelsnämnd där sökanden är folkbokförd. Även vid styvbarnsadoptioner ska adoptionen och dess konsekvenser grundligt diskuteras igenom med de berörda. Barnets andra biologiska förälder ska höras och ges möjlighet att delta i samtalen. Det är av stor vikt att barnet även i dessa fall får kännedom om sitt ursprung.

I de fall barnet inte vistas i Sverige bör barnets livssituation och åsikt redovisas av lokal myndighet i barnets hemland.

Adoption av släktingbarn bosatta utomlands

Sökande med invandrarbakgrund som önskar adoptera en nära släkting från sitt ursprungsland skall söka medgivande hos stadsdelsnämnden av ett visst barn enligt 6 kap 12 § SoL. Om barnet har sin hemvist utomlands ska sökanden genomgå anvisad föräldrautbildning och medgivandeutredningen ska göras lika grundlig och med iakttagande av barnperspektivet såsom beskrivits ovan för internationella adoptioner. Om sökande har adopterat barn från utlandet tidigare får medgivande lämnas även om sökande inte deltagit i föräldrautbildning.

Även vid dessa adoptioner krävs dokument från barnets ursprungsland som visar att barnet är tillgängligt för adoption. Sökanden som erhållit ett medgivande uppmanas kontakta MIA för att få prövat att förutsättningar föreligger att adoptionen kan genomföras med hänsyn till handlingar och förmedlingsätt (§ 4 Lag om internationell adoptionsförmedling).

I vissa fall vänder sig sökande direkt till tingsrätten som remitterar ärendet för yttrande till den stadsdelsnämnd där sökanden är folkbokförd.

Adoption av spädbarn födda i Sverige

I det fall ett spädbarn fötts i Sverige och lämnas för adoption, genomför socialtjänsten en utredning av barnets och moderns förhållanden enligt 11 kap 1 och 2 §§ SoL (se stadens riktlinjer för Utredning och dokumentation i barn- och ungdomsutredningar, www.stockholm.se/socialtjanstforvaltningen).

Det händer att modern har kontakt med socialtjänsten redan innan barnet är fött. I båda dessa fall är det vistelsebegreppet som gäller och utredningen genomförs av den stadsdelsförvaltning där modern och barnet vistas. Faderns

inställning till att barnet lämnas för adoption måste inhämtas oavsett om han är vårdnadshavare eller ej.

För att ge modern skälig betänketid inför adoptionsbeslutet bör hon inte lämna sitt slutliga samtycke till adoption förrän tidigast sex veckor efter nedkomsten. Modern har också möjlighet att återkalla sitt samtycke till adoption när som helst till dess tingsrättens beslut om adoption vunnit laga kraft.

En adoption får inte genomföras innan faderskapet är fastställt. Om faderskapet inte går att fastställa måste faderskapsutredningen vara nedlagd genom beslut i stadsdelsnämnden. Det är den stadsdelsnämnd där barnet är folkbokfört som ansvarar för genomförandet av faderskapsutredningen.

Adoption av familjehemsplacerat barn

Familjehemsföräldrarna lämnar in ansökan om adoption till tingsrätten i den ort där familjen är bosatt och folkbokförd. Tingsrätten remitterar därefter ärendet både till sökandens och till vårdnadshavarens stadsdelsnämnd för yttrande (FB § 10). Enligt FB kap 4 § 5a 1 st får den som ej fyllt arton år ej adopteras utan föräldrars samtycke. Enligt 2 st samma paragraf behövs samtycke inte av den som lider av en allvarlig psykisk störning, är utan del i vårdnaden eller befinner sig på okänd ort. Är detta fallet för båda föräldrarna, ska samtycke inhämtas från särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet.

Efterforskningar

De flesta adopterade funderar över sitt ursprung. Forskning har visat att intresset hos adopterade att söka sitt ursprung är särskilt vanligt till exempel under tonårstiden, i samband med att de själva får barn eller i samband med adoptivföräldrarnas död.

Handläggaren måste därför vara beredd på att de adopterade kan komma att begära att få ta del av information om sin adoption som kan finnas på stadsdelsnämnden. I detta sammanhang kan det inte nog poängteras hur viktigt det är att handläggaren går varsamt fram. Erfarenheter visar att många adopterade som söker sitt ursprung kan behöva få samtala kring de förväntningar som finns knutna till efterforskningarna och först därefter ta del av själva aktmaterialet. Handläggaren bör även finnas till hands som stöd under själva genomläsningen av aktmaterialet och för att svara på frågor som kan dyka upp under genomläsningens gång.

Enligt sekretesslagen har en adopterad person rätt att få ta del av tillgängligt material om sitt ursprung (14 kap 4 § 1 st SekrL och 7 kap 4 § 1 st SekrL). Vill en omyndig adopterad person ta del av tillgängligt material gällande biologisk förälder, krävs samtycke från denna innan handlingarna kan uppvisas. Fråga huruvida samtycke finns till att handlingarna lämnas ut, ska utföras av stadsdelsnämndens företrädare. En strävan bör vara att efterforskningarna sker i samråd med adoptivföräldrarna. Är den adopterade myndig måste den adopterade själv rekvirera handlingarna från stadsarkivet i Stockholm eller ge sin skriftliga fullmakt till stadsdelsnämndens handläggare att rekvirera handlingarna.

I de fall en biologisk förälder, som lämnat sitt barn för adoption, vänder sig till stadsdelsnämnden för att få veta hur barnet har det eller vill komma i kontakt med barnet, ska handläggaren alltid samråda med adoptivföräldrarna om barnet är omyndigt. Det är adoptivföräldrarna och den adopterade själv, beroende på ålder och mognad, som avgör om en kontakt ska komma till stånd eller inte.

Dokumentation och gallring

Ett adoptionsärende sträcker sig över lång tid och består av flera utredningar och beslut. Utredningarna görs med stöd av 11 kap. 1 § SoL. Socialtjänstens befogenheter enligt 11 kap. 2 § utnyttjas endast vid utredning av spädbarn i fött i Sverige och som lämnas för placering och adoption.

Efter det att barnet anlänt och beslut om adoption fattats ska uppgift om barnet tas upp på den förteckning över de medgivanden enligt 6 kap 12 § SoL, som lämnats för barn i familjehem eller i andra enskilda hem inom kommunen, som socialnämnden har skyldighet att föra.

En personakt som innehåller beslut om adoption får inte gallras. Alla handlingar som rör barnets bakgrund ska förvaras i personakten. Enligt 12 kap 2 § punkt 2 SoL är handlingar som kommit in eller upprättats i samband med adoption undantagna från regeln om gallring av personakter inom socialnämnden. Samtliga handlingar rörande adoptionen arkiveras på ett ställe. Personakter för adopterade över 18 år förvaras på stadsarkivet i Stockholm.

I det fall en familj utretts för adoption men sedan inte fullföljt adoptionen, ska akten gallras fem år efter det att den sista anteckningen gjordes i akten (12 kap 1 § SoL). Observera att undantagna från denna gallringsregel är sökande födda någon av dagarna 5, 15 eller 25. Deras akter (A-akter) ska bevaras för framtida forskning och ska årligen skickas till stadsarkivet.

Anmälan till FIA-utbildning i Stockholms stad

Sökandes namn:	Personnummer
Telefon dagtid:	Mobil
E-post:	
Adress:	
Postnummer:	Ort:
Stadsdel:	

Sökandes namn:	Personnummer
Telefon dagtid:	Mobil
E-post:	
Adress:	
Postnummer:	Ort:
Stadsdel:	

Önskemål om kurstider:

- Kan endast eftermiddagar
- Kan endast kvällstid
- Kan både eftermiddag och kväll

Har haft personligt informationssamtal med familjerätten i _____ stadsdelsförvaltning

Handläggare:	Datum:
--------------	--------

Betydelsefulla uppgifter (t.ex. biologiska barn, adoption av släktingbarn eller på annat sätt bekant barn):

--

Kostnad: 2 000 kr per person. Räkningen skickas ut separat. För att delta i kursen måste fakturan vara betald på förfallodagen innan kursstart.

Maila anmälningsblanketten till adopterad@sot.stockholm.se

Socialtjänstförvaltningen
Resursteamet barn och ungdom/adoption
106 64 STOCKHOLM Fax 508 25 240